

Journal of Child, Literature and Language Education – JCLLE

<http://dergipark.gov.tr/ceded>

Article type: Research

Received date: 31.03.2021

Accept date: 03.05.2021

Doi no: 10.47935/ceded.907096

Educator-Author Kazim Nami Duru's Understanding of Education and Value Transfer in His Works; "*Çocuk Bahçesi Rehberi*" and "*Mekteplerde Ahlak Nasıl Telkin Edilmeli*"

Kemal EROL **, Emin Emrullah EROL ***

Abstract. Kazim Nami Duru (1876-1967) is one of the important intellectuals of the educational community in II Constitutional Monarchy Period. His efforts to rebuild the Turkish education system with the informations that he obtained about the Western education system, are prominently seen in his many works. Opening schools, educating teachers and preparing the guidebooks for the educators about their studies are amongs his main goals. The twenty-one of his almost fourty works are directly related to "education". He tried to adapt his educational project based on the pedagogical principles to the preschool education program.

The education aiming to develop the behaviors in the pozitive sense such as universal and self-directed ,ensures the preparation of the individual for the future. The education provides that people are be able to adopt to the social environment which they belong to, make plans for the future and learn to struggle with possible difficulties when trying to meet their needs. Many works of Kâzım Nâmi Duru focuses on pre-school education and serves this purpose. In particular, his guidebook called "The Children's Garden Guide" and "How to Include Ethics in Schools" is important because of that it has exhibited the first examples of "the drama in the education" within the scope of "constructivist education".

** Van Yuzuncu Yıl University, The Instructor of Education Faculty, Turkish language and literature, Van, Turkey; ekemal@yyu.edu.tr

*** Van Yuzuncu Yıl University, Başkale Vocational High School, Turkish language and literature, Van, Turkey; emrullah6549@gmail.com

The aim of this work is to detect the place of the educator -writer Kazım Nami Duru in the children literature of II Constitutional Monarchy Period and determine the suggestions and the technicals of his work “Children Garden Guide” about the children education.

Keywords: Kâzım Nâmi Duru, children's literature, value education, Children Garden Guide, How to Include Ethics in Schools.

Eğitimci-Yazar Kâzım Nâmi Duru'nun "Çocuk Bahçesi Rehberi" ve "Mekteplerde Ahlak Nasıl Telkin Edilmeli" Eserlerinde Eğitim Anlayışı ve Değer Aktarımı

Kemal EROL **, Emin Emrullah EROL ***

Öz. Kâzım Nâmi Duru (1876-1967), II. Meşrutiyet dönemi eğitim camiasının önemli aydınlarından. Batı eğitim sistemi hakkında edindiği bilgilerle Türk eğitim sistemini inşa etme çabasıyla tanınır. Bu alanda pek çok eser ortaya koyan yazar için okul açmak, öğretmen yetiştirmek, eğitimcilere alanlarıyla ilgili rehber kitaplar hazırlamak meslekî amaçtır. Yazdığı 40'a yakın eser arasında 21'i doğrudan "eğitim"le ilgilidir. Pedagojik ilkelere dayanan eğitim projesini okul öncesi eğitim programına uyarlamaya çalışmıştır.

Bireyde çağdaş, evrensel ve öze dönük bağlamlarda müspet davranışlar geliştirmeyi amaç edinen eğitim olgusu; insanın geleceğe hazırlanmasını temin eder. Eğitim, insanın ait olduğu toplumsal ortama uyum sağlamasını, gelecekle ilgili tasarımlarda bulunabilmesini ve kendi ihtiyaçlarını karşılamayı denerken muhtemel güçlüklerle mücadele etmeyi öğrenmesini sağlar. Kâzım Nâmi Duru'nun pek çok eseri, okul öncesi eğitime dönüktür. Bunlardan bilhassa *Çocuk Bahçesi Rehberi* adlı kılavuz kitabı, "yapılandırmacı eğitim" anlayışı kapsamında "eğitimde drama" uygulamalarının ilk örneklerini sergilemiş olması bakımından önemlidir.

Bu çalışmada amacımız, öğretmen – yazar Kâzım Nâmi Duru'nun II. Meşrutiyet Dönemi çocuk edebiyatı içindeki yerini tespit etmek, *Çocuk Bahçesi Rehberi* ile *Mekteplerde Ahlak Nasıl Telkin Edilmeli* adlı eserlerinde eğitim ve ahlak anlayışını belirlemek, çocuk eğitimi ve değer aktarımı açısından ortaya koyduğu teklif ve tekniklere dikkati çekmektir.

Anahtar kelimeler: Kâzım Nâmi Duru, çocuk edebiyatı, değer eğitimi, Çocuk Bahçesi Rehberi, Mekteplerde Ahlak Nasıl Telkin Edilmeli.

**^{ID} Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı, Van, Türkiye, ekemal@yyu.edu.tr

***^{ID} Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Başkale Meslek Yüksekokulu, Türkçe Eğitimi, Van, Türkiye, emrullah6549@gmail.com

1. Giriş

“Eğitim” kavramı, her şeyden önce bireyi kültürlenme sürecidir ve alan uzmanları tarafından önceden belirlenmiş esaslara uygun olarak birey/lerin davranışlarında istendik gelişmeler oluşturmaya dönük sistemli etkiler manzumesidir. Bu temelde kullanılan zaman, araç ve aşamalar bütünü, eğitim sürecini oluşturur. Söz konusu süreç, bütün yönleriyle aklın ve bilimin ışığında işletilmesi halinde sunacağı sosyal fayda bakımından tutarlı ve geçerli bir bilincin eseri olarak anlam kazanır. Bu süreçte eğitimin koşullarından çok eğitimi amaç ve hedefleriyle birlikte belirleyen, yöneten eğitimcinin donanımı önemlidir. Çocuk edebiyatı kapsamında Tanzimat döneminden başlamak üzere II. Meşrutiyet döneminde verilen eğitici-öğretici eserler başta şiir olmak üzere roman, hikâye ve tiyatro gibi çeşitli türden çocuk kitaplarından oluşur. Bu kapsamda çeşitli konularda eğitim aracı olarak kullanılan şiir türü, II. Meşrutiyet döneminin çocuklara yönelik değer eğitiminde kullanılan en verimli okuma metinlerini oluşturmuştur.

Türk edebiyatında çocuklara yönelik ilk edebi eserler, Tanzimat döneminde verilmeye başlansa da çocuk edebiyatının önemine dair yazıların yazılması daha çok II. Meşrutiyet döneminde gerçekleşir. Türk eğitim tarihinde II. Meşrutiyet dönemi, Türk eğitim sisteminin bilhassa okul öncesi ve ilköğretim süreçlerinin Batı standartlarına yakınlaştırılması bağlamında en çok tartışıldığı bir dönemdir. Bu dönemde eğitim konusunda üretilen ve dillendirilen fikirler, müteakip dönemlerde daha çok önemsenmiş ve uygulanmıştır. Dönemin eğitimci-yazarlarından çoğu öğretmen kökenlidir. Pek çoğunun gündemlerinde okul öncesi ve temel eğitim kurumlarının Batı çizgisinde geliştirilmesi, öğretim yöntem ve teknikleriyle donatılması vardır. Satı' Bey, İbrahim Alâettin Gövsa, Tevfik Fikret, Emrullah Efendi, Ziya Gökalp, Ali Ulvi Elöve, Kazım Nami, İsmail Mahir Efendi ve Ethem Nejat Bey gibi eğitimciler çağın gerektirdiği yenilikçi anlayışla eğitimde çeşitli fikirler ortaya atmışlardır. Bu dönemde özellikle şiir sahasında çocukları zevkle okudukları eğitici-öğretici eserler verilir. Bunların büyük bir kısmı değer eğitimini merkeze almış kitaplardır. İbrahim Alâettin Gövsa, *Çocuk Şiirleri* (1911); Ali Ulvi Elöve, *Çocuklarımıza Neşideler* (1912); Tevfik Fikret, *Şermin* (1914); Ziya Gökalp, *Kızıl Elma* (1915), Ali Ekrem Bolayır, *Çocuk Şiirleri* (1917) ve *Şiir Demeti* (1923), Fuad Köprülü, *Mektep Şiirleri* ve *Nasreddin Hoca* (1918) adlı eseriyle çocuklara yönelik kaynaklar alanında boşluğu doldurmaya çalışan sanatçıların başında yer alırlar (Erol, 2015: 211).

Sosyal hayatta insanlar arası ilişkiler ekseninde bireyin toplum içindeki yerini belirleyen faktörlerin başında "değer" kavramı gelmektedir. II. Meşrutiyet Dönemi şair ve yazarların eserlerinde de fazlaca yer verdikleri eğitim alanı evrensel usuller, insani ve ahlaki değerler olmuştur. “Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğeler bütünü” (TDK, 2014) olarak tanımlan “değer” kavramı, Kazım Nami Duru'nun da eğitim anlayışının anahtar kelimelerinden birini oluşturmaktadır. Edebiyat eğitimi ile ilgili çalışmaları arasında çocuk eğitimine yönelik yazılarıyla dikkatleri

çeken yazar, özellikle çocuklar için yazdığı şiirler yanı sıra dikkat çekici piyesleriyle döneminin öncü isimleri arasındadır.

Yaşadığı dönemde yürürlükteki eğitimin çeşitli kademelerinde hizmet eden yazar, çocuk eğitiminde önce bireyin ruhsal gelişimine ve beden sağlığına önem verir. Kazım Nami'ye göre çocuklara erken yaşlarda verilen beden eğitimi, onların ruh ve beden sağlığına bağlı olarak özgüven duygusunu kazandırması bakımından da gereklidir. Duru'nun çokça önemseydiği ahlak eğitimi ruh ve beden sağlığıyla sıkı bir ilişkisi vardır. Ahlak kavramını evrensel boyutta ele alan Kâzım Nami, ahlak eğitimini insanî değerler bağlamında bir "seciye" unsuru olarak görür ki bunu da çocukta kişilik ve karakter oluşumunu sağlama amacına dayandırır. Ona göre, çocuğa ahlak değerini kazandırmak, ancak o çocuğun sağlıklı ruh ve beden yapısına sahip olması neticesinde mümkün olabilen bir durumdur. Bu bağlamda yazar, eğitim kurumlarında çocuğa yalnızca bilgi yüklemeyi değil, evvela sağlam karakter kazandırmanın gerekli olduğunu savunur. Nitekim konu uzmanlarına göre de eğitim kurumlarında çocuğu terbiye etmek; ona insanî ve ahlaki değerler kazandırmak; aile ve aidiyet bilincini vermek; doğayı ve hayvanları korumayı öğretmek; vatan, millet ve bayrak sevgisini aşlamak eğitimci camiasının ortak kanaati olarak gerekli ve önemlidir (Akyüz, 1997: 23). Çocuğun bu hedef ve amaçlarda başarılı olması için önce ruh ve beden sağlığı yerinde olması gerektiğini düşünen Kazım Nami, eğitim kurumlarının idarecilerine ve öğretmenlerine büyük görev düştüğünü ifade eder. Yazar, konuyla ilgili şu görüşleri ileri sürer: Okulda verilen eğitimin amacı, ruhu ve bedeni sağlam; zihni açık; ahlakı güçlü, karakterli ve her bakımdan duyarlı bireyler yetiştirmek olmalıdır. Bunun için güçlü bir sabır, sevgi, inanç ve uzmanlık isteyen öğretmenlik, her meslekten daha hayırlıdır. Öğretmenlik mesleğinin temel malzemesi insandır ve insanı da hem duygu hem de düşünce olmak üzere iki yönüyle yetiştirmeyi öngörmektedir. Zira yazara göre öğretmen, çocuğun bedeniyle ama daha çok ruhuyla yakından ilgili olmak zorundadır. Bu zorunlu görevini icra ederken öğretmen "çocuk anatomi ve fizyolojisini, çocuk bakımını ve hıfzıssıhhasını, çocuğun genel ve bireysel psikolojisini iyi bilmelidir (Duru 1938:2/203).

Kazım Nami Duru'nun *Çocuk Bahçesi Rehberi*, *Frobel Usulüyle Küçük Çocukların Terbiyesi*, *Muallimin Meslek Ahlakı* ve *Hayvanların İç Dünyası* adlı alana büyük katkılar sunan eserlerinden başka *Mekteplerde Ahlak Nasıl Telkin Edilmeli* adlı eseri de ilk eğitim kurumlarında verilen değer eğitiminde öğretmenlere yardımcı kılavuz kaynak olarak büyük ilgi görmüştür.

2. Yöntem

Doküman tarama, metin çözümleme ve betimsel analiz yönteminin kullanıldığı bu çalışma II. Meşrutiyet ve Cumhuriyet dönemlerinde eğitime dair eser ve görüşleriyle dikkati çeken öğretmen-yazarlardan Kâzım Nâmi Duru'nun Batılı çizgide yenilikçi eğitim anlayışını tespit etmeyi; çocuk eğitimine yönelik çalışmalarından *Çocuk Bahçesi Rehberi* (1915) ile *Mekteplerde Ahlak Nasıl Telkin Edilmeli* (1925) adlı eserlerinde yer alan başlıca değerleri belirlemeyi ve değer

aktarım yöntemini tespit etmeyi; bunların sosyal faydaya dönük millî, manevi zeminlerde kültürel karşılıklarını sergilemeyi amaç edinmektedir.

2.1. Araştırmanın Modeli/ Deseni

Araştırma, nitel araştırma desenlerinden doküman araştırma/inceleme kullanılmıştır. Bu yöntem/inceleme modeli, araştırılması düşünülen olgular hakkında veri barındıran yazılı materyalleri temin etmek, bunları edinilen maksada uygun olarak analiz etmeyi amaçlar. Bu çalışmada değerlendirilen kaynaklar, araştırmanın ana evrenini oluşturmaktadır. Bu nedenle hedefler doğrultusunda amaçlara doküman tarama/inceleme esas alınmıştır.

2.2. Evren-Örnekleme/Çalışma Grubu/ İncelenen Dokümanlar

Çalışmanın kapsamını, yazarın *Çocuk Bahçesi Rehberi ile Mekteplerde Ahlak Nasıl Telkin Edilmeli* adlı eserler oluşturmaktadır. Temelde bu eserler ve içlerinde yer alan bütün manzumeler çocuğa görelilik prensibine bağlı değerler bağlamında taranmış, veri elde edilmeye çalışılmıştır. Bunlardan başka yazara ait *Frobel Usulüyle Küçük Çocukların Terbiyesi* (1924), *Mektepte Ahlak* (1929) adlı çeviriler ile *Terbiyevî Yazılar* (1931), *Muallimin Meslek Ahlakı* (1934) adlı özgün eserleri de doküman tarama esaslı incelenmiştir.

2.3. Verilerin Toplanması/Süreç

Araştırma sürecinde veriler, önceden belirlenen dokümanları temin etme, onları okuma, anlama, not tutma ve analiz ederek kompoze etme aşamalarını kapsayan doküman tarama ve betimsel analiz yöntemine bağlı kalınarak elde edilmiştir. Çalışmada verilerin analizi ise, iki aşamada ele alınmıştır. Önce çalışmanın kuramsal çerçevesi oluşturulmuş, yazarın eserlerine yansıyan en etkin özelliği olarak eğitimci kimliği ve eğitime dair yenilikçi görüşleri sergilenmiştir. II. Meşrutiyet Dönemi Çocuk Edebiyatı kapsamında alanyazın taranmış, okul öncesi eğitim kurumlarının işleyişi daha çok adı geçen eserler özelinde araştırılmıştır. Dönemin ilk eğitim kurumlarında kullanılan eğitim yöntem ve teknikleri, bilhassa yapılandırmacı öğretim yaklaşımını esas alan uygulamalar incelenmiştir. Son aşamada da araştırmamıza konu olan eserler, temel eğitim yöntem ve teknikleri ile çocuklara küçük yaşlarda kazandırılması gereken değerler bağlamında ele alınmıştır.

2.4. Bulgular

2.4.1. Kâzım Nâmi Duru ve Eğitim Anlayışı

Kazım Nami Duru (1876-1967), Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerinin pek çok tarihsel olayına tanık olmuş bir aydındır. Çocukluk ve gençlik yılları İstanbul'da geçen Kâzım Nâmi'nin asıl adı Mehmet Kâzım'dır. Şiirlerinde "Feridün Vecdi" takma adından başka fazlasıyla "Nâmi" mahlasını kullandığı için yakın çevresinde "Kâzım Nâmi" adıyla anılmıştır. Manastır Askerî İdadisi'nden mezun olduktan sonra başladığı Mekteb-i Harbiye öğrenimini 1897'de tamamlar. 1910'da askerlik vazifesinden "Yüzbaşı" rütbesinde iken ayrılır, kısa bir süre Selanik'te Fransız Lisesi'nde Türkçe öğretmenliği yapar. Tiran ve Berat rüştiyelerinde, Sanayi Mektebi'nde,

Askeri Rüştüye’de gönüllü öğretmenlik görevinde de bulunan Kazım Nami, daha sonra Selânik Maarif Müfettişliği görevine atanır. II. Meşrutiyet Dönemi’nde İttihat ve Terakki mensupları arasında yer alır. 1914’te İstanbul Öğretmen Okulu’nda eğitimci olarak çalışmaya başlar. Bundan sonraki yılları da yine eğitim ile ilgilidir. Çeşitli illerde maarif müfettişliği ve maarif müdürlüğü gibi hizmetlerde bulunur. 1916-1922 tarihleri arasında tarih öğretmenliği ve orta öğretim tedrisat müdürlüğü görevlerini de yürütür. Harbiye’de Ermeni Lisesi’nde coğrafya öğretmenliği yapar. Maarif şuralarına ve dil kurultaylarına büyük ölçüde katkılarda bulunan yazar, Talim ve Terbiye Dairesi üyeliğinde bulunur. Cumhuriyet’in ilk yıllarında Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Üyeliğini de yapar. Robert Koleji’nde ve Karaköy’deki Saint Benoit Kız Ortaokulu’nda Türkçe öğretmenliği de yapan Kazım Nami, pedagoji, Türkçe ve Tarih eğitimi konularında belirttiği ilgi çekici görüşleriyle dikkatleri üzerinde toplar. Eserleriyle yaşadığı dönemin siyaset, sanat, edebiyat ve eğitim alanlarına ilişkin problemlere bilimsel perspektiften çözüm yolları ortaya koymakla resmi çevrelerin de ilgi odağı olur (Dinçer, 2007: 52). Bir Osmanlı ve Cumhuriyet aydını olan Duru, özellikle Cumhuriyet dönemi eğitim tarihinde önemli bir isim olarak anılmıştır. Eğitimci ve yazar kimliğiyle tanınmanın yanı sıra sevilen bir siyaset adamı sıfatıyla da iki dönem Manisa milletvekili olarak parlamentoda yer almıştır.

II. Meşrutiyet ve Cumhuriyet dönemleri Türk eğitim tarihini yenilikçi fikirleriyle zenginleştiren Kazım Nami Duru, askerî alanın dışında dil ve edebiyatla da büyük ölçüde ilgilenmiştir. II. Meşrutiyet yıllarında Milli Edebiyat akımı temsilcilerinden Ömer Seyfettin, Ziya Gökalp ve Ali Canip Yöntem ile birlikte *Genç Kalemler Dergisi*’nde başlatılan “Öz Türkçe”nin inşası çalışmalarında yer alır. Eğitim mesleğine duyduğu ilgi, onu bu sahada yazmaya ve ciddi araştırmalar yapmaya sevk eder. *Varlık*, *Büyük Doğu*, *Tarih Dünyası*, *Rumeli*, *Çınar Altı*, *Yeni Kültür* adlı dergi ve gazetelerde Türkiye’nin gelişmesinin önünde engel teşkil eden meseleler üzerine oldukça çözümleyici siyasi görüşler ileri sürer; eğitim ile ilgili birikimlerini makale türünde kaleme alır (Bkz: Ergün 1996: 201; Güneş 2001: 2/538). Kurtuluş Savaşı yıllarında Muallimler Cemiyeti’nin reisidir. Buradaki görevini sürdürürken *Anadolu Terbiye Mecmuası* adında çocuk yaşlara hitap eden bir usûl-adâb dergisi çıkarır. Yazar, önemseydiği ahlaki değerleri yerleştirme amaçlı yazdığı iki adet çocuk piyesini de bu dergide yayımlar (Temizyürek, Dinçer, 2014: 177). Kâzım Nâmi’nin 21 tanesi tamamen eğitimle ilgili olmak üzere çeşitli konu ve alanlarda yazdığı eserlerin¹ sayısı 50’den fazladır.

¹ Kazım Nami Duru’nun eğitimle ilgili eserlerinden bazıları: *Terbiye-i Vataniyede İlk Adım*, Selânik 1911; *Mektepte Ahlak*, (Jules Payot’tan çeviri) Selânik, 1913 (1929); *Çocuk Bahçesi Rehberi*, Matbaa-i Amire, İstanbul, 1339/1917; *Fröbel Usulüyle Küçük Çocukların Terbiyesi*. (Çev.) T.C Maarif Vekâleti Neşriyatından. İstanbul, Matbaa-i Amire, 1924; *Türkçe Oku*, *Türkçe Yaz*. Matbaa-i Amire, İstanbul, 1925; *Türkçemizi Nasıl Öğretmeli?* Matbaa-i Amire, İstanbul, 1925; *Mekteplerde Ahlak nasıl telkin edilmeli?* Kanaat Kitabevi, İstanbul, 1925; *Terbiyevî Yazılar I*. Kanaat Kitabevi, İstanbul, 1924, 1925, 1923, 1931; *Terbiyevî Yazılar 2*. Devlet Matbaası, İstanbul, 1934; *Muallimin Meslek Ahlakı*. Devlet Matbaası, İstanbul. 1934; *Yarımkı Mektebe Doğru* (1934); *Yavruma Didişlerim*. Türkiye Basımevi, İstanbul, 1935; *Kemalist Rejimde Öğretim ve Eğitim*

II. Meşrutiyet döneminin ileri gelen aydınlarından ve eğitime gönül vermiş entelektüellerinden Kâzım Nâmi, ilkesel anlayış olarak eğitimin dinamik olması gerektiğini savunan bir yazar/şairdir. Çocuklara, gençlere verilecek eğitimde yarın oluşabilecek gelişmelerin mutlaka dikkate alınmasını arzulayan yazar, çocuk piyesleri dışında eğitici-öğretici şiirlerini de bu anlayışla kaleme almıştır. Dönemin yüksek tirajlı gazetelerinde yine çocuk eğitimi ile ilgili yayımlanan ufuk açıcı makaleleri de bu anlayışa hizmet eder. Makalelerinin pek çoğunda konu okul öncesi eğitim kurumları ve buralarda uygulanan eğitim yöntemleridir. Erken çocukluk döneminde çocuğun ruhsal gelişim ve öğrenme becerisinde ilerleme kaydetmesi için gerekli üç ortam makalelerdeki bu konuların önemli ayrıntılarını oluşturur. Bunlar sırasıyla çocukların aile bireyleriyle birlikte yaşadığı “duyarlı dönem” ya da “kritik dönem” olarak adlandırılan ev ortamı; çocukta olumlu kişiliğin temellendirildiği okul öncesi eğitim ortamı ve çocuğun fitrî yeteneklerini, aile ortamında kazandığı olumlu davranışlarını daha da geliştirmeyi; önceki sürece ait olumlu edinimlerini, alışkanlıklarını, yeteneklerini, becerilerini, sosyal iletişimini; dinî, ahlakî ve millî değer yargılarını somut unsurlar üzerinden bir inanç ve bilince dönüştürmeyi hedefleyen ilköğretim ortamıdır (Bkz: Ergün, 1996: 67). Kâzım Nâmi, çocuklara dönük yazdığı hemen bütün eserlerinde erken çocukluk dönemi eğitimi ile ilgili dünyadaki gelişmeleri mesleği gereği takip etmeyi önemser. Zira o, çağın eğitim olgusunu Doğu ve Batı’da değişen yöntem ve tekniklere ilişkin uygulama biçimlerini bizzat yerinde gözlemleyen, inceleyen ve bunları mukayeseli olarak değerlendiren bir eğitimidir. Batılı ülkelerin eğitim sistemlerini ilgili eğitim kurumlarında mesai harcayarak etraflıca inceledikten sonra bunların üstün yanlarını kendi ülkesinde tatbik etmek üzere işe girişir; Batı’da gördüğü bilimsel gelişmeleri ve henüz hayata geçen yenilikleri Anadolu eğitim kurumlarında uygulamaya koyulur (Baymur 1987:179). Dönemin Maarif Nazırı Şükrü Bey’in açtığı anaokulda çocuk eğitimine dair dersleri verir. O, bunun gibi okul öncesi eğitim kurumlarında çocukta işlenebilir iç dinamikleri harekete geçiren, yaratıcı yönleri ortaya çıkarıp özgüveni sağlayan etkin ve sistemli bir eğitimin yapılmasını hedefler. Kâzım Nâmi, ayrıca çocuklara dönük yazılmış Batılı kaynakların Türkçeye çevirisinde, okul öncesi uygulamaları gösteren “Çocuk Bahçesi” adlı Fransızca yazılı bir kılavuzun çevirisinde ve bunun eğitim faaliyeti olarak uyarlanmasında başarılı çalışmalar yürütür (Duru 1957: 41).

Dönemin önde gelen eğitimcilerinden Kâzım Nâmi, II. Meşrutiyet döneminde okul öncesi eğitim kurumlarını iyi tanır, dolayısıyla bu kurumların içinde bulunduğu genel sorunlara vakıftır. Zira genel olarak Avrupa ülkelerine ve özelde Avusturya-Macaristan’a yaptığı seyahatlerde okul öncesi eğitim kurumlarını yerinde incelemiş; yaptığı karşılaştırmadan ülkesindeki eksiklikleri doğru tespit etmiş; bu alanda yapacaklarına ilişkin planlarını önceden belirleyerek yurda dönmüştür. Nitekim Selanik’e döndükten sonra Osmanlı’da ilk ana sınıfı sayılan “Ravza-i Sıbyan” mektebini kuran da odur (Duru 1957: 38). 1914’te maarif müdürü

(1938); *Gençlik Tatillerini Nasıl Geçirmeli?* Zarafet Basımevi, İstanbul, 1941; *Hayat Bilgisi Şiirleri*. İstanbul, Bir Yayınevi, İstanbul, 1952; *Hayvanların İç Dünyası*. Hikâyeler (Çev.) Özyurt Basımevi, İstanbul, 1963.

olarak atandığı İzmit'te de bir anaokulu açan Kâzım, 1950'li yıllara kadar ülkede yapılan okul öncesi eğitimde ve bu eğitimi veren okulların gelişmesinde büyük pay sahibidir.

2.4.2. Çocuk Bahçesi Rehberi

*Çocuk Bahçesi Rehberi*², aslında Fransızca bir pedagoji kitabıdır. Kâzım Nâmi Duru'nun Fransızcadan çevirdiği bu eser, çocuk eğitimine ilişkin çağdaş bilgileri içeren bir kaynaktır. Eser, kurduğu anaokuluna "Çocuk Bahçesi" adını veren Frobel'in "kendi kendine deneyip öğrenme" eğitim modeline dayanır. Batı'nın pedagojik prensiplere dayanan eğitim sistemini bilinçli olarak inceleyen Duru, bu eseri Türkçeye çevirirken içerdiği eğitim anlayışını Türk eğitim sisteminde tatbik etmeyi hedeflemiştir. *Çocuk Bahçesi Rehberi* dışında yazdığı *Frobel Usulüyle Küçük Çocukların Terbiyesi* ve *Hayvanların İç Dünyası* adlı alana büyük katkılar sunan eserleri de yazıldığı dönemde çocuklar tarafından büyük bir zevkle okunmuştur. Okul öncesi eğitime yönelik insanı, eşyayı, hayvanlar âlemini ve doğayı tanıma amaçlı; eğitim, pedagoji ve terbiye odaklı yazılmış bu eserlerde söz konusu Frobel'in çocuk eğitime dair anlayışının güçlü izlerine rastlanır.

Çocuk Bahçesi Rehberi, okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlere kılavuz kaynak olması düşüncesiyle hazırlanmıştır. Kitapta yer alan şiir ve şarkılar da II. Meşrutiyet döneminin çocuk edebiyatı sahasının öncü isimlerinden Ali Ulvi Elöve'ye aittir. Eğitsel faaliyetlere ilişkin etkinlikler de yerel imkânlarla oluşturulmuştur. Kitap, bu eklemelere bakılırsa doğrudan yapılmış bir çeviriden çok yerel eğitime uyarlama olarak bir bakıma formatlanmıştır. Zira kullanılacak eğitim yöntem ve teknikleri bağlamında yapılandırmacı öğretim yaklaşımını esas alan ve eğitimde drama uygulamalarını öne çıkaran bu eserin, dönemin okul öncesi kurum öğretmenlerine rehberlik edeceğine ve alanın uzmanlarına faydalı olacağına inanılmıştır. Yazar, bu eseri hazırlarken çocuklara yönelik kurulması gereken eğitim kurumları ve burada verilecek eğitim planlamalarına; çocuklara kazandırılmak istenen hedef davranışlar hakkındaki görüşlerine de büyük ölçüde yer verir. Amacı, eserdeki eğitime dair bilgileri Osmanlı okul öncesi eğitim sistemine uyarlamaktır.

Çocuk Bahçesi'nde işlenen ana fikir, çocuk eğitiminde kullanılacak yöntemlerin ve çocuktan beklentilerin zamana dair belli aşamalarına mutlaka dikkat edilmesine dairdir. Yazara göre çocuğu eğitirken yaş ve yetisine dikkat edilmeli, onun bu alıcı düzeyleri aşılmamalıdır. Zamanı gelmediği halde çocuğu ısrarla bir şeylere hazırlamak, meyveyi vaktinden önce olgunlaştırmaya zorlamak gibidir. Yardım ve reddedilemeyecek sevimli desteklerle dolu rehberlikler, çocuğun tedrici olarak gelişip yetişmesini sağlayacaktır. Nitekim Frobel usulü eğitimde, çocuğun önce aile ilişkileri içinde fakat valide sorumluluğunda yetişmesi gerekli ve önemlidir. Çünkü ilk ve "en iyi mürebbi (eğitimci) çocuğun validesidir" (Duru, 1915: 3). Çocuk okula gitmekle, anne ve aile kavramından büsbütün kopmamalıdır. Anne sıcaklığını ve aile şartlarını anaokuluna taşımanın gereği de bu yüzdendir. Sıbyan mekteplerinde eğitimcilerin

² Kâzım Nâmi (Duru), *Çocuk Bahçesi Rehberi*, İstanbul: Matbaa-i Amire (1331/1915); *Çocuk Bahçesi Rehberi*. İstanbul: Matbaa-i Amire (1339/1923). (Bu çalışmada yapılan alıntılar, eserin II. baskısına aittir).

çocuğu eşyayla, bitkilerle ve oyuncaklarla buluşturmada anne gibi davranmaları önerilir. Çünkü yazara göre çocuklar, emin ellerde girdikleri eğitim sürecinde zamanla severek yiyip içmeyi, dokunup hissetmeyi, tadını çıkararak zıplayıp oynamayı ve hepsinden önemlisi mutlu yaşamayı öğreneceklerdir. Kitabın birinci bölümünde “merkezi fikir”, anaokulunda öğrenme faaliyeti içindeki çocuğa müdahale etmek yerine sadece rehberlik etmektir.

Kitabın ikinci bölümünde işlenen merkezî fikir, bilinçli seçilen konu ve unsurlara dayanır; hepsi de dış tabiat unsurlarından oluşan somut örneklerle desteklenmiştir. Dikkat çekilmek istenen insan, hayvan ve bitkilerden; nesne olarak çeşitli madenlerden ve günlük hayatta kullanılan eşyalardan örnekler seçilebileceği vurgulanır. Yazar, okul öncesi yaştaki minik öğrencileriyle sohbet/söyleşi anlamında “Muhasebe” adını verdiği eğlendirerek ve merak uyandırarak öğrenme etkinliklerinde gezi-gözlem metodunu kullanır. Burada öğrenme hedefi olarak buğdayın yeşerip yetişmesi, merkezi bir fikir olarak ter alır. “Buğday” nesnesine ilişkin öğrenim etkinliği, dikkatli bir gözlemi gerektiren deneye dayanır. Uygulamaya ilkbahar mevsiminde tohum olarak yaş yosunlar üzerine bir miktar buğday konularak başlanır. Bir zaman sonra tohumların nasıl şişip yeşerdiği, ardından filiz verip büyüdüğü gözlenir. Burada buğdayın yeşerme serüvenine şahit olan çocuklar, deney ve gözlem yoluyla elde ettikleri bilgiyi, bir süre sonra kendilerine tanınan ‘yerinde öğrenme’ (buğday tarlasına gezi düzenleme) fırsatıyla pekiştirirler. “Buğday” eksenli merkezî fikir, bu bölümde toplam on dört muhasebede bütün gelişim/değişim/dönüşüm safhaları boyunca gözlemlenerek incelenir; mevzu kitapta ağustos ayında uygulanan öğrenme faaliyeti olarak yerini alır (Duru 1915:8-9-28). İkinci muhasebede çocukların detaylı olarak inceleyebilmeleri için buğday konulu bir resim sınıftaki bir sehpa üzerine bırakılarak teşhir edilir. Üçüncüsünde biçme zamanı gelmiş buğday tarlasına yapılan gezinti sırasında buğdayları biçmede ve taşımada kullanılan araçlar tanıtılır. Dördüncü, beşinci ve altıncı muhasebelerde buğdayın hasat ve harman serüvenine “harman” ve “döğen” kavramları etrafında dikkat çekilir. Yedinci muhasebenin konusu, değirmene yapılan gezi sırasında buğdayların değirmende nasıl öğütüldüğünü gözlemlemektir. Sekiz ve dokuzuncu muhasebelerde değirmenin nasıl çalıştığı, unla kepeğin nasıl elde edildiği söylenen “Değirmenim Türküsü” eşliğinde incelenir. Buğday hikâyesinin son safhasına onuncu muhasebede girilerek bir fırın ziyaret edilir ve burada fırının ısıtılması, hamurun yapılışı undan ekmeğin nasıl yapıldığı gözlemlenir. Geriye kalan 4 muhasebede de buğday hikâyesi hakkında sınıfta yapılan genel değerlendirmeleri içerir. Yani, bir buğday tanesinin toprağa düşmesinden baharda canlanarak yeniden hayat bulmasına ve filiz verdikten sonra büyüüp başak vermesine, bir tek tohumun ürünü başaktan 10-15 kata kadar buğday elde edilmesine varıncaya kadar buğdayın hikâyesi somut göstergeler ve canlı tablolar halinde sunulur.

Çocuk Bahçesi Rehberi'nin ikinci bölümündeki buğday hikâyesinin yerini üçüncü bölümünde “tavuk-yumurta”nın ilişkisine, “ziya” (ışık)nın nebat ve diğer canlılar için önemine ve yemişlerden “üzüm”e dair merkezi fikirler alır. Dördüncü bölümde yazar, okul öncesi yaş grubundaki çocuklar için okulda görecekları derslere dair programlar yer almaktadır. Kazım Nami'nin müfredata ahlak dersinin mutlaka dâhil edilmesi gerektiği yolundaki çağrısı ve

buna bağlı olarak da sevgi-saygı, doğruluk-dürüstlük, sakinlik ve hoşgörü gibi insanî ve ahlakî değerlerin eğlenceli etkinlikler yoluyla kazandırılması gerektiğine ilişkin görüşü vurgulanır. Bu yaştaki çocuklara okul öncesi eğitim kurumlarında yüzey, kenar, köşe gibi biçime dair kavramları; kare, daire, dikdörtgen, elips, üçgen, koni gibi geometrik şekilleri kavratma eğitimi, kitabın beşinci bölümünün konusudur. Altıncı bölümde ileri-geri, yukarı-aşağı, sağ-sol, alt-üst gibi yer - yön kavramları üzerinde durularak özellikle çocuklara küçük yaşlarda yön bulma eğitiminin verilmesinin önemine işaret edilir. Doğanın bir yıl içinde gerek hava değişikliği ve gerekse bitkilerin renk ve işlevlerinde gösterdiği farklılıklar bağlamında dört mevsimin ayrıntılarıyla gözlemlenmesi ve incelenmesinin önemi örneklerle aktarılır. Basit matematik hesaplamalar; sayı sayma ile toplama, çıkarma gibi işlemler sekizinci bölümde örnek çalışma etkinlikleriyle detaylandırılır. Dokuzuncu bölüm Çocuk Bahçesi anaokulunda yapılması gereken erken dönem okuma eğitime, özelde 'sesli usul' okuma yöntemine ayrılmıştır. Okul öncesi eğitim sürecinin son halkası olarak "yazmaya hazırlık" çalışmaları da kitabın onuncu bölümünde açıklanır. Yazma öğretiminde acele edilmemesi gerektiği, yazmaya basit çizgi alıştırmalarıyla yola çıkılmasının önemi, yazmada çizgili ve kareli defterlerin daha isabetli olacağı telkin edilir.

Anaokullarında uygulanması gereken bu programların çocuklara sağlayacağı kazanımlara işaret eden Kâzım Nâmi Duru, *Okul Bahçesi Rehberi*'nde sunduğu görüş ve uygulamalarıyla II. Meşrutiyet döneminde olduğu gibi günümüz eğitim sisteminde de geçerli yol gösterici malzemeler sunmuştur. Yazıldığı dönemde (1915) kitaba egemen olan 'yaparak ve yaşayarak öğrenme' yolu, günümüz modern eğitiminde dahi yapılandırmacı mahiyette uygulanmaya devam eden başlıca öğretim yöntem ve tekniklerinden olduğu bilinmektedir. Çocuklara şekil, renk gibi görsellikleri; yakınlık-uzaklık, büyüklük-küçüklük gibi zıtlıkları somut nesnelere üzerinden öğretilmelidir. Duru, sayıları öğretmeye çalışırken de mutlaka resimlerden yararlanılması gerektiğini savunur. Eserde eğitimin somuttan soyuta, bilinenden bilinmeyene, kolaydan zora, basitten karmaşığa ilkelerinden hareket edilmesinin önemli olduğuna vurgusu öne çıkar. Yazar, anlama ve kavramayı kolaylaştırması bağlamında doğada daha çok karşılaşılan hayvan ve bitkilerin metinlerde görsel olarak kullanılmasının yararlı olduğu fikirlerine ağırlık vermiştir.

2.4.3. *Mekteplerde Ahlak Nasıl Telkin Edilmeli?*

Kâzım Nâmi Duru'nun *Mekteplerde Ahlak Nasıl Telkin Edilmeli*³ adlı eseri, her şeyden önce okullarda verilecek değer eğitiminde öğretmenlere yardımcı bir kılavuz kaynak niteliğindedir. Yazarın okul öncesi çocuklara yönelik eğitim anlayışı *Çocuk Bahçesi Rehberi*'nde olduğu gibi bu eserde de açıkça dile getirilmiştir. *Mekteplerde Ahlak Nasıl Telkin Edilmeli* eserinin *Çocuk Bahçesi Rehberi*'nden farkı, okul öncesi dönemde başlamak üzere ilk ve orta

³ Kâzım Nâmi (Duru), *Mekteplerde Ahlak Nasıl Telkin Edilmeli?*, Kanaat Kitabevi, İstanbul, 1925. (Bu çalışmada yapılan alıntılar, eserin mevcut baskısına aittir).

dereceli okullarda ahlak eğitimi ile ilgili görüşlerini merkeze almış olmasıdır. Bu eserde Kâzım Nami'nin "ahlak" kavramına getirdiği tanım ve açıklamalarına, sözünü ettiğimiz eğitim süreçlerinde ahlak eğitiminin neden verilmesi gerektiğine ilişkin görüşlerine, öğretmenlik yaptığı dönemin okullarında ahlak eğitiminin nasıl verildiğine dair gözlemlerine yer verilmiştir. Bunların yanında yazarın "ahlaklı /dürüst olmak" değerini edinme eğitimine tabi çocuklar üzerinde olumlu tesiri bulunan etkenlere dair cevabını; öğretmenlerin ahlaki terbiyede üstlenmeleri gereken görev ve sorumluluklarını, bu bağlamda izlemeleri lazım gelen temel yol ve yöntemleri eserde bulmak mümkündür.

Ahlak eğitiminin her şeyden önce birey, dolayısıyla toplum için bir kazanım olarak düşünülen "değer" kavramıyla doğrudan ilişkisi vardır. "Değer", toplumun tarih boyunca benimsediği ve kendi hayatına kattığı kültürel ve inançlarına dair ortak kabulleri/kıymetleridir. Birey ve toplum arasındaki uyumu, değerlere olan yaklaşımlar belirler. Zira bireyin ait olduğu toplum içindeki konumunun belirlenmesinde millî, dinî ve ahlaki değerler etkindir. "Onurlu bir hayat için insan davranışını yönlendiren temel unsur" (Fidan, 2009) olarak da ifade edilen değer, bireyin kendi davranışlarını bilinçli olarak kontrol altına alması, belirli bir durumu diğerine bilerek tercih etmesiyle açığa çıkar. Bir başka ifadeyle değer, düşünülen bir kıymetin pratikte de yaşam bulması, bireyin kendi hayatında amel olarak yer almasıdır. Zira doğru, yalnızca düşünmekle iktifa edenlerin değil, onu bizzat yaşayanların malıdır. Doğru olanı arama işi, eğitimle gerçekleşir. Bireyin aile ortamında başlayan karakter veya değer eğitimi, insanlık tarihi kadar eskidir ve her zaman eğitimin en temel ilgi alanı olmuştur. Zira çocuklara verilen değerler, tutum ve davranışlar bağlamındaki temel hassasiyetler, ahlaki duyarlılıklar, zamanla toplumun temel felsefesini de biçimlendirir.

Kâzım Nâmi Duru, çıkardığı *Anadolu Terbiye Mecmuası* adlı dergideki yazılarında okul ve eğitimi çocuklarda ve gençlerde iyi bir ahlaki karakterin gelişimi için vazgeçilmez bir araç olarak görmüş, eğitimde evrensel kriterlerin önemine işaret etmiştir. Çünkü Duru'ya göre okul, yalnızca fen ve sosyal bilimleri öğretme yeri değil; aynı zamanda sosyal hayatın gerçeklerini, toplumsal yaşayışta bireyin dikkat etmesi gereken usul ve adabı anlatma ortamıdır. Kâzım Nami, okul öncesi eğitim kurumları ile ilkokulların her şeyden önce ahlaklı insan yetiştirmeyi amaç edinmesi gerektiğini söyler: "Eski muharrirlerimiz, "mektepe bir mekseb edeptir" derlerdi; bugünkü Türkçe ile bu, 'mektepe, içinde edep kazanılan yerdir' demek olur. Edep kelimesinin ahlak demek olduğunu söylemeye lüzum var mı? Bizde terbiye, edep, hayâ kelimeleri hemen hemen ahlak manasına gelir." (Duru, 1925, 82). Bu görüş çerçevesinde yazar, Avrupa tarzı bir değer anlayışını benimsediği için çocuklara verilecek ahlak eğitimine pozitivist anlayışla yaklaşılması gerektiği görüşüne sahiptir. Ona göre okul, aile ve toplumun öncelikle edinmeleri gereken görevlerinin başında çocuklara ve gençlere temel insani değerleri benimsemelerini sağlamaktır. Ancak o, bu görüşü benimserken millî kültür ve maneviyatı göz ardı etmez. Yazar, çocuk eğitimi ile ilgili beyanatlarında aile, eğitim kurumları ve öğretmenlerin evrensel insan hakları ve hayata bakış açıları yanında temel millî ve manevi değerleri öğrencilere kazandırma görevlerinin de olduğunu belirtir. Billhassa *Mekteplerde Ahlak Nasıl Telkin Edilmeli* adlı eserinde örfî kıymetlerden, nefsî terbiyeden, dinî

emir ve nehiylerden önemle söz etmiş olması, Duru'nun toplumun tercihleri arasında yer alan manevi değerleri dışlamadığını, aksine bunlara saygı duyulması gerektiğine inandığını göstermektedir.

Kâzım Nâmi Duru'ya göre eğitimde değer aktarımı çocukluk sürecinde başlar ve öğrenme sonucu oluşur. Değerlerin eğitimi yoluyla tekraren sürdürülmesi hâlinde ileriki yaşlarda kalıcı olarak yer edinir ve bireyde korunmak üzere inanç temelinde bir bilince dönüşür. Eğitimde istikraî yani tümevarım, başka bir ifadeyle parçadan bütüne yönelik bir yöntem izlenmesi gerektiğine inanan Nami, çocuklar için geneli kavramanın özeli anlamaktan daha güç olduğu görüşünü savunur. Çocuklara ahlaki bir davranış ile ahlaki olmayan bir durumu aktarırken somut örnekler, kolay anlaşılır yaşantılar ve sonuçları üzerinde kavratmaya çalışılmalıdır. Yazara göre öğretmen, okullarda ahlak ve karakter eğitimini verirken öğrencinin zihin dünyasında herkesi bütün farklılıklarıyla kabul etme anlayışını inşa etmesi gerekir. Bununla birlikte insanların aidiyetleriyle özgürce yaşama hakkı; ırk, cinsiyet ve inanç ayırımı yapmaksızın bütün insanlara saygı duymanın gerekli olduğu fikri kavratılmalıdır. Aile, okul ve toplum için çocuklara hukuk önünde herkesin eşit olduğu inancı; savaş yerine barışı, husumet yerine uhuvveti, necaset yerine tahareti, kin ve kibir yerine hoşgörü ve tevazuyu bir yaşam biçimi olarak benimsemelerini sağlama görevi öne çıkmalıdır. Bu fikrî temellerde oluşan toplum felsefesinde yer edinmiş değerlerin yaşama şansı büyüktür. Sorumluluk taşımak, büyüklere saygılı olmak, çevreyi korumak, nefret etmek yerine sevmeyi tercih etmek, dürüst davranmak, yalan söylememek gibi etik değerleri çocuklara kazandırma arayışı, eğitim vasıtasıyla bireyde belli bir karakter oluşturmayı da amaçlar. Zira küçük yaşlardan itibaren arzu edilen belli değerleri kazanmış çocuklar başta kendilerine, ait oldukları aileye ve topluma karşı koruyucu görev ve sorumluluk bilincine de erişmiş olurlar.

Çocuk ve gençlik eğitiminde ahlaki terbiye meselesi, tarih boyunca çeşitli memleketlerde büyük bir ehemmiyetle tartışılmış ve millî kimliğin inşası için ahlaklı nesillerin yetişmesine özen gösterilmiştir (Batır, 2007: 45). Çünkü tarih, ahlak zafiyeti dolayısıyla helâk olmuş pek çok toplumun acı dolu hikâyelerini yazmıştır. Kâzım Nami, *Mekteplerde Ahlak Nasıl Telkin Edilmeli* adlı eserinde insanlığın en büyük kaybının ahlaki değer noktasında yaşandığını ileri sürmekte ve bunu tetikleyen belli başlı sebeplerin olduğunu belirtmektedir. Ona göre söz konusu nedenlerden biri ve belki de en önemlisi iktisadî meseledir. "... milletlerin hayatı, refahı için içtimai nizamın daha kuvvetli olması lazım geldiğini düşünenler, bilenler bir müstevli hastalık gibi dünyayı saran bu müthiş afete karşı daha kuvvetli mücadele etmenin yolunu aramağa koyuldular" (Duru, 1925: 3) diyen yazar, kimi mütefekkirlerin bu konudaki görüşlerine de dayanarak ahlaki çöküşün/yoksunluğun başlıca sebeplerinden biri olarak iktisadi yetersizlikleri göstermektedir. İktisadi hayatın içtimai ve ferdî ahlak üzerinde yüksek düzeyde tesirinin olduğuna işaret eden Nami, iktisadi menfaatlerin içtimai münasebetlere hâkim olduğuna inanır. Çünkü iktisadi rekabetin dün Batılı toplumlarda olduğu gibi bugün Doğu coğrafyasında da toplumsal hayatta ahlak zafiyetine yol açtığı görüşündedir. Nitekim Duru'ya göre iktisadî temellerden neşet eden ahlaki zafiyet, "ticari menfaatlerin şantajcılığına

hadim kârlı bir iş (sebeb)“tir. Geçmişte olduğu gibi bu gün de dünyada cereyan eden pek çok savaşın iktisadi çıkarlar gözettiğine vurgu yapan yazar, bu yolda gösterilen aşırın hırsın sulh muahedelerini de parçalamaya sebep olduğuna dikkati çeker (Nami, 1925: 4).

Ahlak zafiyeti meselesini Batılı değer yargıları çerçevesinde ele alan yazar, konuyu son asır bilim insanlarının fikirleri doğrultusunda da irdeler. Ona göre 19. yüzyılda başlayan sanayi inkişafının 20. yüzyılda da giderek maddi kazanç eksenli hedefler doğrultusunda güçlenmesiyle birlikte mutluluğu maddede arayan bireyde materyalist düşünceye ilgiyi arttırmıştır. Bu da beraberinde ihtiyaç fazlası maddi kazanımı reddeden manevi değerlerin yerine, iktisadi rekabette ahlaki zafiyete yol açan materyalist anlayışın egemenliğini sağlamıştır.

Çocuklara verilecek ahlaki terbiye görevini kimlerin üstlenmesi gerektiği sorusunu da tartışan Nami, bu konuda sorumluluğu eskide olduğu gibi artık ağırlıklı olarak ebeveynlere bırakmamak gerektiğini savunur. Zira sanayi devriminden sonra kadının da iş hayatına katılmış olması, çocuğunun eğitimi konusunda gereken zamanı ayıramamasına neden olmuştur. Dolayısıyla çocuk eğitimi, değer aktarımı işi daha çok okula ve öğretmene tahvil edilmiştir. Nami’ye göre 19. asrın başlarından itibaren çocuk eğitimi konusunda da zaman ve şartlar değişmiştir. “Eskiden ana, baba çocuklarıyla az çok uğraşmağa muvafık olurlardı; fakat bugün, bilhassa iktisadi amillerin tesiriyle ebeveyn vazifeyi tamamıyla değil hatta nakıs bir surette bile yapmıyor; ‘kenarına bak bezini al, anasına bak kızını al’ meselenin hükmü eskisi kadar doğru değildir.” (Nami, 1925: 7). Çocuk, evde aileden çok okulda öğretmenin etkisinde gelişir. Bu durumda öğretmene meslekî anlamda ciddi sorumluluklar düşmektedir. “Bizde muallimin vazifesi tedrise münhasır kalmış gibidir” diyerek öğretmenlik mesleğindeki mevcut işleyişe itiraz eden Nami, öğretmenin öğrencileri laik bir dünya görüşüyle yetiştirmesi gerektiğini savunur: “Şakirtlerinin ahlakın umumi esaslarını birleştirip mezcettikleri muhtelif dini akidelerden hiç birine şahsen muvaffakiyet yahut muhalefet etmeğe lüzum görmeden bu vazifeyi ifa edebilir” (Nami, 1925: 20). Nami, bu eserinde öğretmenin meslek ahlakı gereği mutlaka taşınması ve uygulaması gereken meziyetleri “Hasbîlik, nefsî ferâgat, sabır, neş’e, hassasiyet ve vukuf” (Nami, 1931: 66) sözleriyle özetlemektedir. Eğitim ve öğretim uğraşısını meslek edinmiş bir öğretmenin başarılı olması için önce ders verdiği çocuğu sevebilmesi gerektiğini savunan Nami, ilgiyi ve sevgiyi öğretmen olmanın temel şartı olarak değerlendirir. Ona göre öğretmen işini sevecektir, yeni bilgiler edinmeyi sevecektir, çocuğu sevecektir. Bunlar olmazsa, öğretmenlik çekilmez (Nami, 1942: 152).

Kâzım Nâmi, ahlaklı, kişilikli, karakterli ve dürüst olmanın yalnızca birey düzeyinde ele alınmaması gerektiğini düşünür. Ona göre toplumsal ahlak da önemlidir. Zira ancak sağlam bireylerin oluşturduğu toplum sağlam bir gelişme gösterebilir. Eskiden “ilk mektep(in) bir ahlaki terbiye müessesesi” olarak kabul edildiğinden söz eden Nami, ilkokulun aslında çocuğa teorik bilgiler yükleyen değil, insanî ve ahlaki değerler kazandıran eğitim kurumu olduğunu ileri sürmektedir. Bu görüş ve anlayışa kendisi de katılan yazara göre ilkokulların esas görevi, öğretim yapmak değil, öğrenciyi güzel ahlak kazandırmak olmalıdır (Nami, 1925: 14). Cemiyetin nitelikli bir manevi seviye kazanması ancak bu yolla mümkündür. Keza ahlaklı

olmakta asıl belirleyici unsur, cemiyet hayatıdır. Bireylerin yetişme biçimi ve düzeyinin toplumun geleceğini tayin ettiği inancıyla yazar, eğitim üzerine yaptığı bütün değerlendirmelerinde gelişmiş ahlaklı bir toplum inşasını esas alır. Bireyi, toplumun bekası uğruna hayırlı ve nitelikli işler yapacak şekilde yetiştirmek gerektiğine inanan yazar, bunun için "din, mezhep, tarikat, sınıf, mevki fırkalarının tevlit ettiği buğuzlardan çocuklarımızın nezih yüreklerini korumak, oraya insani bir ahlakın itiyatlarını yerleştirmek lazım gel(diğinden)" (Nami, 1925: 9) söz eder.

Yazar Kâzım Nami, toplumda çeşitli sebeplere bağlı gelişen kaos ve karışıklıklara; bilhassa siyasi ve ideolojik temelde gelişen karşıt fikir çekişmelerinden, sağ-sol çatışmalarından, burjuva-işçi sınıfı mücadelesinden doğan kavga ve gürültülerden bireyin ve toplumun bencilleşerek değer yitimine uğradığını; hatta karşıt gruplar arasında uzun süre yaşanan iletişimsizlikten husumete dayalı kin ve nefret duygularının yeşerdiğini ileri sürer. Ona göre bu tür zor zamanlarda öğretmenin görevi sadece çocuğa okuma yazmayı öğretmek değil; aynı zamanda "muteber, mütearif bir ahlakın itiyatlarını çocuğa kazandırmaya çalışmak" olmalıdır.

Nami, ahlaklı olmayı aslında çoğu zaman yazılı kitaplardan ya da sözlü nasihatlerden öğrenilemeyeceği; bunun için bazı tabii koşulların oluşması gerektiği görüşündedir. Buna göre öğrenmeyi en kalıcı hâle getiren tabiat, her yönüyle zengin bir kaynaktır. Sosyal çevreden başka tabiatın yani bozulmamış doğal çevrenin de ahlaka tesir ettiğinden söz eden Nami, bilhassa doğal çevrenin bu konuda daha fazla rol oynadığı kanaatindedir. Bu görüş, bilimsel bir yaklaşımdan yoksun değildir. Zira insan tabiatının, mizaç ve karakterinin içinde yaşadığı iklime göre biçimlendiği görüşü, bilim çevrelerinin mutabık olduğu bir hükümdür. Yazar konu ile ilgili görüşlerini bu yargıları destekleyen örnekler vererek aktarır: "Tabiatın, iklimin insan üzerindeki tesiri gayet aşikârdır. Şiddetli hava ile denizin fırtınalı dalgalarıyla çarpışmağa alışmış halkın mizacındaki şiddet, sakin bir tabiatın sinesinde kolay kolay her şeyden müteessir olmamağa alışmış bir halkın rehavetiyle kıyas edilebilir mi?" (Nami, 1925: 34). Genellikle tabiat unsurlarıyla iç içe buldukları için çiftçilerin; tarla, bağ-bahçe işiyle uğraşan köylü kesiminin; hatta ziraatla meşgul toplumların modern kentlerde yerleşik hayatı büyük kaygılarla yaşayanlara kıyasla daha sakin olduklarını savunur (Nami, 1925: 33). Yazar, doğal ortamların hem beden ve ruh sağlığı hem de insanın ahlak ve karakteri üzerinde olumlu tesiri olduğunu, "Su'î ahlaka fitri temayül ancak gayr-i salimlerde bulunur" (Nami, 1925: 35) sözleriyle belirtir. Huzur ve saadeti temin eden ruh ve beden sağlığı, beraberinde güzel ahlak sahibi olmayı da hazırlar. Yazarın, "Her şey gösteriyor ki hakiki bir beden zaafı ahlakımız üzerinde kuvvetle müessirdir. Binaenaleyh ahlakımızı düzeltmek için de sıhhatimizin düzelmesine ihtiyacımız vardır" (Nami, 1925: 35) sözleri de bu inançla söylenmiştir.

Eğitimci-Yazar Kâzım Nami, *Mekteplerde Ahlak Nasıl Telkin Edilmeli* adlı eserinde insan ahlak ve karakterinin şekillenmesinde beden eğitimi ve sağlıklı beslenmenin etkilerine işaret eder. Bunlar, eserde ahlakla ilişkilendirilen amillerden ikisidir. Birincisinde sporun insanı sağlıklı

kılması dolayısıyla davranışlarda usul ve adabı sağladığı; terbiyeli ve ahlaklı olmaya sevk ettiği görüşü öne çıkar. Geniş zamanlar harcayarak aşırıya kaçmamak kaydıyla spor yapmanın çocukların ahlaki gelişimine büyük ölçüde tesir ettiğine inanan ve çocuklara bu yönde telkin ve tavsiyelerde bulunan Nami, beden eğitimi ve ahlak arasında müspet bir ilişki kurar. F. W. Foerster'den konu ile ilgili yaptığı alıntıda sırasıyla beden sağlığı, ruh sağlığı ve güzel ahlak/karakterin birbirini doğuran, tamamlayan üçlü kazanım olduğundan söz eder. "Evvela bedeni terbiye, ruhun inkişafı için ancak seciye terbiyesini kuvvetlendirmek suretiyle kurtulabilecek bedihi tehlikeler tevlit ettiğine, saniyen sıhate, cesarete, bedeni metanete en müsait meyelanların ruh âleminden geldiğine binaen bedeni terbiyeyi bilhassa kuvvetli bir ahlaki tesir ile tevazün ettirmek serian lazımdır, denilebilir." (Nami, 1925: 37-38). İkincisi de nitelikli beslenmenin önemini vurgular.

İnsanın ahlak ve karakteri üzerinde belirleyici bir başka tesir ise, yeterli ve dengeli beslenme durumudur. Burada arzu edilen sonuçları almak, doğrudan insanın ekonomik yeterliliğine bağlıdır. Yeterli ve nitelikli beslenemeyen vücutta sağlam kafa aranmaz. Hastalıklı bünye, ahlaki zafiyet göstermeye daha çok meyillidir; suç işleme potansiyeli de yüksektir. Kaliteli beslenme kaynaklarından mahrum, üretmediği için yoksul kalmış ülkelerin toplumsal yaşayışta daha dağınık, pejmürde ve durağan oldukları bilinmektedir. Buna göre iyi beslenecek kadar varlıklı olmak, ahlaklı ve mutlu olmaya da çoğu zaman tesir edebilir. Maddi anlamda zengin toplumların yoksul çevrelere göre daha disiplinli, aktif, sağlıklı ve müreffeh olması da bu yüzdendir. Nitekim yazar da bu belirlemeler doğrultusunda görüşler beyan etmektedir. "Sefalet içinde büyüyen, iyi beslenemeyen bir bünye maddi zaaflar gibi manevi zaaflara da mahkûmdur. Babası alkolik olan yahut çürük bir nesil yetiştirecek sıhhi arızalar taşıyan bir çocuk su'î hale pek müsaittir" (Nami, 1925: 35).

Kâzım Nami'nin bu eserde öğretimde ve ahlak eğitiminde başarıyı öğretmen-öğrenci ilişkisinde aradığını görürüz. Belirleyici rol, öğretmenindedir. Sonucu, öğretmenin öğrencisiyle iletişiminde takındığı tutum ve davranışları tayin edecektir. Burada öğrenciyi sevmek ve farklılıklarıyla olduğu gibi kabul etmek esastır. Öğretmenin 'ahlaki terbiye' çalışmasında önce öğrenciyi sevdiğini hissettirmesi, sonra da kendisini sevdirmeyi başarması başarıya açılan kapıyı araladığı anlamına gelir. Öğretmenin sözleri, tutum ve davranışları öğrenci nezdinde ürkütücü, sevimsiz ve itici olmaktan uzak olmalı; aksine muhabbetle iç içe cezbedici, güven verici, merak uyandırıcı bir mahiyet taşımali; dinlemeyi, gözlemeyi, soru sormayı ve kendini ifade etmeyi özendirmelidir. Öğretmenin faydalı olmak istediğini, bunun için çaba sarf ettiğini; adaletli ve merhametli olduğunu; çocukları geleceğe hazırlama amacını taşıdığını hisseden öğrencinin dinleme arzusu, anlama ve kavrama gücü, dolayısıyla başarısı artacaktır. Zamanla sevmesi gerektiğine inandığı öğretmenin fikirlerine, uyarılarına uymaya çalışacaklardır. Nitekim Kâzım Nami, "ahlak" kavramının eğitim kurumlarında diğer ders ve disiplinler gibi teorik bir öğreti olarak ele alınamayacağını belirten bunun aslında pratikte amele dair bir karşılığı olması gerektiği, yani görünür yaşantıda davranış biçimi olarak kendisini göstermesi gereken bir uygulama olduğunu vurgular. Yazar, eğitim kurumlarında çocukları hür bir terbiye ile yetiştirmeyi esas alan; ahlaki değerleri sevgi, şefkat ve serbestliğe

dayalı geçerli bir uygulama yerine baskı ve şiddetle kazandırmaya başvurmanın olumlu bir sonuç vermeyeceği görüşündedir. Aksi halde çocuğun gerçek duygularını saklayarak yalancılığa ve ikiyüzlülüğe yöneleceğine işaret eden yazar, bu durumun çocuğun daha ciddi ahlak zafiyetine sürüklenmesine yol açacağı tehlikesine karşı uyarıda bulunur.

Kâzım Nami'nin eğitim hakkındaki ileri görüşleri, 1930'lu yıllarda dönemin siyasi iktidarının eğitim programında yer almış; dolayısıyla ülkenin de resmi eğitim ideolojisi kimliğini kazanmıştır. İki dönem milletvekili seçilerek yer aldığı mecliste millî eğitime dair görüş ve düşüncelerini daha rahat ifade etme imkânını bulur. Okullarda ahlak eğitiminin din, psikoloji, edebiyat, tarih, coğrafya hatta matematik gibi pek çok disiplinle ilişkisi olduğuna değinen yazar, insanı ilgilendiren her alanda ahlakın araması gerektiğini ileri sürer. Çünkü ona göre ahlak, sadece insanı ilgilendiren bir değerdir. Birinci derecede insanı sevmeyi, onun hukukunu gözetmeyi ve gerektiğinde problemlerine çözüm olmayı gerektirir. Yardımlaşma ve dayanışma duygusuna sahip olmak, ahlaklı olmanın başat göstergeleri arasında yer alır. Nami, eğitim kurumlarında çocukların sosyal ve ahlaki gelişimlerinin sağlanması için güçlü bir yardımlaşma ve dayanışma duygusunun kazandırılmasına ihtiyaç duyulduğunu vurgular. Okullarda Yeşilay, Kızılay, spor, yardımlaşma gibi eğitsel ve kültürel etkinliklerle yürütülen grup çalışmalarının yapılması yönünde öğrenci kollarının kurulmasını; etkinliklerin işlevleri ve sonuçları hakkında öğrencilere duyarlık kazandırılmasının önemini örnekler vererek açıklar. Dinci ve kinci olmayı değil, dindar ve hoşgörülü olmayı telkin eder. Zira birincisi ticarî mantığa hizmet eder, kişisel menfaati gözetir, buna hizmet etmeyen taraflara kin ve husumet besler, bu yüzden itici ve sevimsizdir; ikincisi ise karşılıksız bir kulluk görevidir, ferdî ve maddî çıkar aramaz, sağlam bir itikada dayanır; dolayısıyla sosyal ilişkilerde hoşgörüyü esas alan bir öğretidir. Bu yüzden, din ve dinî değerler her şeyden önce insanı güzel ahlak sahibi olmayı amaçlar. Yazara göre sadece aile ortamında değil, eğitim kurumlarında da bu durum dikkate alınmalıdır. Güzel ahlak sahibi olmayı emreden din bir vicdan ve inanç meselesidir; ferdi bir tercih olarak kıymet arz eder, dokunulamaz. Çocuk, bu inanç hürriyetiyle küçük yaşlardan itibaren baskıyla değil, özgürce tanıştırılmalıdır. Yazar, dindar olmanın bireyin ahlaklı olması üzerinde ciddi bir tesiri olduğuna inanır. "Yalnız din üzerine müesses bir ahlak bu ihtiyaca hakikaten derin bir cevap verebilir; yalnız tabiat nokta-i nazarından dahi şahsiyet için ahlaki nizamın kıymeti izah eden bir sürü psikolojik hadiseler ortaya konabilir" (Nami, 1925, 66). Bunun yanında dini telkinler arasında yer alan nefsi terbiye de sağlam ahlaka dairdir. Çocuklara uygulanan ahlak eğitiminde bireyin kendi duygularını kontrol altına alması, nefesine hâkim olmayı becermesi yönünde verilen bilgilerin önemine vurgu yapan yazar, küçük yaşlardan itibaren güçlü bir irade edinmeye dönük antrenman yapmayı gerekli görür. Tarihî olayları çarpıtmadan öğrenmek/öğretmek, gelecek nesillere olduğu gibi aktarmanın yine dini ve ahlaki değerlerden bağımsız değildir. Doğru ve tarafsız aktarılmış her tarihî vakadan ahlaki bir hisse çıkarmak mümkündür. Bencil saiklerle taraflı ve gerçek dışı bir tarih öğretiminin toplumun dinî değerlerine ve ahlaki yapısına zarar vereceğine dikkati çeken yazar Nami'ye göre "Her nevi tarihi tağşişler bir milletin seciye-i mertliğine,

doğruluğuna, bozulmaz namuskârlığına zarar verir: sermesti olduğu yalan bütün ruhuna hulul eder...” (Duru, 1925, 86).

3. Tartışma ve Sonuç

Kâzım Nami Duru, yaşadığı Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerinde Türk eğitim sistemini etkilemiş önemli şahsiyetlerden birisidir. Özellikle okul öncesi eğitim kurumları bağlamında Türk eğitim sisteminin modernleşmesi yönünde hâlâ geçerliliğini sürdüren uygulama yöntemleri, teorik görüş ve düşünceleriyle Cumhuriyet dönemi eğitim tarihine damgasını vurmuş öncü bir eğitimcidir. Okul öncesi ve ilköğretim süreçlerine ilişkin görüş ve düşünceleriyle eğitimin yalnızca teorisyeni değil aynı zamanda aktif bir uygulayıcısı olarak varlık göstermiştir. Eğitimde sözünü ettiğimiz süreçlere ilişkin Batı kaynaklı düşünceleri, başta *Çocuk Bahçesi Rehberi* adlı eser olmak üzere hemen bütün kitaplarına serpiştirilmiş olarak yer almaktadır. *Çocuk Bahçesi Rehberi*, Duru'nun anaokullarında görev alacak öğretmenler için 1915'te Fransızcadan tercüme ettiği bir kılavuz kitaptır. Kitapta konu ve etkinliklere yönelik “yapılandırma eğitimi” anlayışı önemszenmiştir. İlk eğitim/öğretimde birbirinden bağımsız olmadığını ileri sürdüğü aile, okul ve öğretmen üçlemesinin önemini vurgularken eğitim ve öğretim denilen ihtisas işi için ilgi ve sevginin her şeyden önce ve fazla şart olduğunu savunmuştur.

Çocuklara ahlak eğitimini vermenin en az fen ve sosyal alanlara ilişkin teorik eğitim kadar önemli olduğunu vurgulayan yazar, ilk yaşlarda ruhsal ve kişilik gelişimlerini sağlayacak “ahlak” değeri ile ilgili fikirlerini de *Mekteplerde Ahlak Nasıl Telkin Edilmeli*'de detaylı olarak aktarmıştır. Ayrıca *Mektepte Ahlak*, (Jules Payot'tan çeviri), *Muallimin Meslek Ahlakı* ve *Frobel Usulüyle Küçük Çocukların Terbiyesi* (çeviri) adlı kitapları da yazarın çok önem verdiği ahlak eğitimi hakkındaki görüşlerinin yoğun olarak yer aldığı eserlerdir.

Eğitime dair yenilikçi fikirleri ile Türk eğitim tarihine yön veren yapısal değişikliklere imza atmıştır. Eserlerinde ezberci eğitim sistemini eleştiren yazar, bunun yerine yapılandırma eğitimi yöntemini yerleştirir. Bu bağlamda onun piyes, makale ve şiirleri de eğitimde başarının kapılarını açan mühim çözüm önerileriyle doludur. Başta ahlak ve kişilik olmak üzere çocuğun küçük yaşlarda pek insanî değerle donatılması gerektiğini savunmuştur. Din, vatan, millet kavramlarına yönelik bilinçlenmeyi de ahlaki eğitimin bir parçası olarak sayar. Bu duyguları aidiyet bilincine dönüştürmemiş birinin güzel ahlak sahibi olduğundan söz etmenin mümkün olmadığını ileri sürer. Ona göre ahlaklı olmak eylem işidir. Adil davranmak, hak-perest olmak, nefsine hâkim olmak, insan doğasının bir gereğidir. İnsanları etnik kökenleri, dini inanç ve mezhep tercihleri yönünde ayırım yapmadan sevmek gerekir. Birey, birlikte yaşama arzusunu taşımayı, şiddete başvurmamayı, öfkesine mağlup olmamayı, yardımsever ve dayanışmacı bir ruhla etrafını gözetmeyi küçük yaşlardan itibaren öğrenmeli; ileriki yaşlarda bunlar gibi pek çok güzel haslet ve meziyetlerle donanmış olarak sosyal hayata dâhil olmalıdır.

Kaynakça

- Akyüz, Y. (1997). "Türkiye'de anaokullarının kuruluş ve gelişim tarihçesi", (Editör: Bekir Onur), 1.Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi 6 – 8 Kasım 1996, Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü. Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, Ankara.
- Batır, B. (2007). *İkinci Meşrutiyet'ten Tevhid-i Tedrisat'a Türkiye'de ilköğretim (1908-1924)*, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- Baymur, F. (1987). *Cumhuriyet dönemi eğitimcileri*. UNESCO Milli Kom. Yay. Ankara.
- Dinçer, F. (2007). *Kazım Nami Duru hayatı, eserleri ve Türkçe öğretimine katkıları*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Y. Lisans Tezi, Ankara.
- Duru, K. N. (1331/1915). *Çocuk bahçesi rehberi*. Matbaa-i Amire, İstanbul.
- Duru, K. N. (1339/1923). *Çocuk bahçesi rehberi*. İstanbul: Matbaa-i Amire.
- Duru, K. N. (1924). *Frobel usulüyle küçük çocukların terbiyesi*, (Çev.) Matbaa-i Amire, İstanbul.
- Duru, K. N. (1928). *Pedagoji önündeki Gazi*. Devlet Matbaası, İstanbul.
- Duru, K. N. (1929). *Mektepte ahlak*, (Jules Payot'tan çeviri). Selânik.
- Duru, K. N. (1931). *Terbiyevî yazılar*. Kanaat Kütüphanesi, İstanbul.
- Duru, K. N. (1934). *Muallimin meslek ahlakı*. Devlet Matbaası, İstanbul.
- Duru, K. N. (1942). "Bir Otodidakt". *İlk Öğretim Dergisi*, C.6, S.103; s. 1524.
- Duru, K. N. (1957). *İttihat ve Terakki hatıralarım*. Sucuoğlu Matbaası, İstanbul.
- Ergün, M. (1996). *İkinci Meşrutiyet Devrinde eğitim hareketleri (1908-1914)*. Ocak Yay., Ankara.
- Erol, K. (2015). "Çocuk Edebiyatı Kapsamında İbrahim Alâettin Gövsa'nın Çocuk Şiirleri'ne Değerler Eğitimi Bağlamında Bir Bakış", *International Journal of Languages' Education and Teaching* ISSN: 2198 – 4999, Mannheim – Germany, Volume 3/1 April 2015 p. 210-228
- Temizyürek, F. & Dinçer, F. (2014). "Cumhuriyet Dönemi Eğitim Tarihinde Önemli Bir İsim: Kâzım Nami Duru". *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Yıl: 10, S. 19, s.173-194.

Extended Summary

1. Introduction

Kazim Nami Duru (1876-1967), who enriched the history of Turkish education in the 2nd Constitutional and Republic Eras with his innovative ideas, was also interested in language and literature besides the military field. His interest in the education profession led him to write and do serious research in this field. Among his studies on literary education, his articles on children's education are at the forefront. The author is among the pioneers of his time with his remarkable plays as well as poems he wrote especially for children.

Kazim Nami paid importance to the mental development and physical health of the individual first in child education. In his opinion, physical education given to children at an early age is necessary in terms of gaining a sense of self-confidence depending on their mental and physical health. According to him, it is very important not only to upload information to children in educational institutions, but to give them a solid character. *Cocuk Bahcesi Rehberi*⁴ (Children's Ground Guide) he wrote is actually a pedagogy book. This work, translated from French by Kazim Nami Duru, is a source containing contemporary information on child education. This book was prepared with the idea of being a guide for teachers working in pre-school education institutions. The poems and songs in the book belong to Ali Ulvi Elove, one of the pioneers in the field of children's literature of the 2nd Constitutional Era. Activities related to educational activities were also created with local resources. Kazim Nami Duru, with his views and practices in *Okul Bahcesi Rehberi*, provided guiding materials that are valid in today's education system as in the 2nd Constitutional Era.

Kazim Nami Duru's work of *Mekteplerde Ahlak Nasil Telkin Edilmeli*⁵ (How to Indoctrinate Morality in Schools) is also a helpful guide resource for teachers in the value education to be given in schools. In the work, the author's definitions and explanations to the concept of "morality", his views on why moral education should be given in the education processes we mentioned, and his observations on how moral education was given in the schools of his teaching period were included. In addition to these, it is possible to find the answer of the author about the factors that have a positive effect on the children who are subject to the education to acquire the value of "being moral / honest"; the duties and responsibilities teachers should undertake in moral education, and the basic ways and methods that they should follow in this context.

⁴ Duru, Kâzim Nami; *Cocuk Bahcesi Rehberi*, Matbaa-i Amire, Istanbul (1331/1915); *Cocuk Bahcesi Rehberi*. Matbaa-i Amire, Istanbul (1339/1923). (The citations made in this study belong to the second edition of the work.).

⁵ Duru, Kâzim Nami; *Mekteplerde Ahlak Nasil Telkin Edilmeli?*, Kanaat Kitabevi, Istanbul, 1925. (The citations made in this work belong to the current edition of the work.).

2. Method

In the research, document research / analysis, one of the qualitative research designs, was used. This method / study model aims to provide written materials containing data about the cases to be investigated and to analyse them in accordance with the purpose acquired. The resources evaluated in this study constitute the main universe of the research. For this reason, document scanning / examination in line with the objectives is taken as basis.

3. Findings, Discussion and Results

Kazım Nami Duru is a pioneering educator who left his mark on the education history of the 2nd Constitutional and the Republic Era. With his views and thoughts on pre-school and primary education processes, he was not only as a theorist of education but also as an active practitioner. The author, who knows the pre-school education institutions well in the 2nd Constitutional Era, is well aware of the general problems of these institutions. He examined pre-school education institutions on-site in the European countries he traveled; He correctly identified the deficiencies in his country from the comparison he made and returned home by determining his plans for what to do in this field.

Duru, with his innovative ideas on education, made structural changes that shaped the history of Turkish education. The author, who criticizes the rote-learning based education system in his works, places the constructivist education method instead. Plays, articles and poems are also full of important solutions that open the doors to success in education. He suggests that the child should be equipped with many human values, especially morality and personality. The main messages he conveyed in his works titled "*Çocuk Bahçesi Rehberi*" and "*Mekteplerde Ahlak Nasıl Telkin Edilmeli*" are about education and moral values. He also regards the awareness of the concepts of religion, homeland and nation as a part of moral education. It is a necessity of human nature to behave fairly, to be just, and to be self-possessed. It is necessary to love people without discrimination based on their ethnic origins, religious beliefs and sect preferences. Individuals should learn from an early age to have the desire to live together, not to resort to violence, not to be defeated by anger, to take care of their surroundings with a benevolent and solidarity spirit, and should be included in social life by being equipped with many good traits and qualities like these at later ages.

Erol, K. ve Erol, E. E. (2021). Eğitimci-yazar Kâzım Nâmi Duru'nun "Çocuk Bahçesi Rehberi" ve "Mekteplerde Ahlak Nasıl Telkin Edilmeli" eserlerinde eğitim anlayışı ve değer aktarımı. *Çocuk, Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi*, 4 (1), 41-61.